

Urunk mennybemenetele

ApCsel 1,12-14

„Égre emelt tekintettel“

Ezt mondták nekik: „Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki tőletek az égbe vétetett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.” Erre az Olajfáról elnevezett hegyről, amely Jeruzsálemtől egy szombatnapra járásra van, visszatértek Jeruzsálembe. Amint megérkeztek, fölmentek az emeleti terembe, ahol együtt szoktak lenni: Péter és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Alfeus fia, Jakab, a buzgó Simon és Jakab testvére, Júdás. Mindannyian egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan imádkoztak az asszonyokkal, Máriával, Jézus anyjával és testvéreivel együtt.”

Urunk mennybemenetelének ünnepe (Ascensio Domini) húsvét után a 40. nap. Jézus Krisztus mennybemenetelének leírása az Újszövetségben három helyen szerepel: Márk (16,19), Lukács (24,50-53) és az Apostolok Cselekedetei (1,4-11) írja le. Az apostolok azzal váltak igazán a föltámadás tanúivá, hogy a mennybemenetelnek is tanúi voltak. Már Jézus föltámadása átmenet volt a megdicsőült életbe, hazatérés az Atyához (Lk 23,43; 24,26), de a mennybemenetelben vált véglegessé. János evangéliuma Jézus búcsúbeszédében hivatkozik az Atyához való hazatérésre (16,5-15), ami a mennyből való alászállásnak az ellentéte (vö. 3,13). Az ősegyházban a IV. századig a Szentlélek eljövételével együtt pünkösdkor ünnepelték, majd – a Szentírásból ismert – húsvét utáni 40. napra került. A XII. századtól kezdett elterjedni az ünnephez kapcsolódó körmenet szokása is. A középkori és kora újkori Magyarországon szokás volt, hogy az áldozócsütörtöki misén a mennybemenő Krisztust ábrázoló szobrot kötelekkel felhúzták a templom mennyezetéig. A katolikus egyházban 1918-ig ez az ünnep volt a húsvéti szentáldozás határnapja. Ebből ered az egyedülálló magyar név: az áldozócsütörtök.

Lukács ezen elbeszélésének forrása ismeretlen, mindenesetre különbség van Krisztus mennyei megdicsőülésének régi igehirdetése között (Fil 2,9-11; Róm 8,34) és ennek a megdicsőülésnek a test szerinti átmenetként való értelmezése között. Utóbbi esetben az eltávozó Krisztus végrendelete is kapcsolódik a jelenethez. E végrendelet meglepően hasonlít az Ószövetségből vett Illés mennybemeneteléhez (2Kir 2,9-13

és Sir 48,9.12). Ez azért is fontos, mert Lukács evangéliumában az Illés- és Jézus-párhuzam másutt is szerepel. Jézus Illés szellemével fog jární (Lk 1,17), Illésnek az özvegyasszony leányának meggyógyítására maga Jézus utal (Lk 4,17), sőt azt állítják Jézusról, hogy benne Illés jelent meg (Lk 9,8). Feltehetően Lukács olyan keresztény körökből vette ezt a hagyományt, amelyben Jézus működését és a karizmatikus próféta – Illés – működését összekapcsolták. A fő kérdés: a tanúk mit láttak és ez a látás fizikai esemény volt vagy az irodalmi látomás kategóriájába sorolható. Ezzel kapcsolatban a legjelentősebb katolikus biblikusok azt vallják (pl. Lohfink), hogy az eseményt nem lehet teljes egészében a történetiség kategóriáiba besorolni. A mennybemenetel elbeszélése rokon a színeváltozás elbeszéléssel, sőt az ószövetségi Emberfia eljövételének megprófétálásával (Dán 7,13–14) is. A mennybemenetel tehát azon új korszak kezdete, amikortól az apostolok várták Jézus újbóli eljövetelét – ítélő Krisztusként – a világ végén. Ez az egyház korszaka. Ezt a korszakot Lukács az állhatatos imádkozás korszakának ábrázolja.

A keresztény egyház tagjai Jézus isteni motiválása alapján váltak új közösséggé. Ezt a motiválást nem egyszerűen egy Isten nélküli humanista filozófiai elképzelés motiválta, hanem viselkedésüket a feltámadt Jézus tanítása bizonyította, és annak parancsával igazolták. A keresztény közösségek tagjai tehát úgy vélték, isteni küldetést hajtanak végre a földön, amikor a rendkívüli jeleket, valamint a csodákat tett Jézust utánozzák, és Isten üdvtörténetének folytatói az egyházi közösség megszervezésével. Jézus rendkívüli földi tetteinek emlékét nem azért őrizték, hogy egy egyszer volt rendkívüli egyéniségre emlékezzenek. Azért mondták el az egész történetet a csodálatos születésétől a feltámadásáig, mert ezek megtörténtéről való tanúskodás egyben a keresztény életideál és közösség megteremtésének belső parancsával kapcsolódott egybe. A mennybemenetel jelenete az egyik legteátrálisabb jelenet, ezért a barokk korban szívesen megfestik, amint az apostolok Jézus után néznek a festett egekbe. Az ősegyházban azonban a mennyek uralmát akarták lehozni a földre, és nem csupán azt a hitet életben tartani, hogy a halál után az égben majd minden rendbe jön, minden ember elnyeri jutalmát. A barokk kor mennybemenetel-elképzelése talán két részre osztotta a világot: földi gyötrelmekre és mennyei örömökre. Az őskeresztény korban inkább úgy vélték, a mennyei boldogság építését már itt el kell kezdeni közösségeinkben.